

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024

VN/6144/2024-STM-1

HYVINVOINTIALUEET, HELSINGIN KAUPUNKI, HUS-YHTYMÄ

Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistus järjestämislain 29 §:n 2 momentin mukaisen selvityksen laatimiseksi

Toimenpidepyyntö

Sosiaali- ja terveysministeriö (jäljempänä *STM*) pyytää tällä kirjeellä hyvinvointialueita, Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää (jäljempänä *hyvinvointialue*) tuottamaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja hyvinvointialueen talouden tilaa koskevan selvityksen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 29 §:n 2 momentin mukaisesti (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, jäljempänä *järjestämislaki*). Selvitys tarvitaan syksyn 2024 hyvinvointialueneuvotteluja, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (jäljempänä *THL*) asiantuntija-arvioita, sekä STM:n vuosittaista selvitystä varten. Asiakirjan liitteessä 2 on avattu toimenpidepyynnön **lainsäädännöllistä taustaa**.

Liitteen 1 mukainen Webropol-kysely sisältää 28 kysymystä.

Webropol-kyselylomakkeeseen pääsee tästä:

<https://link.webropolsurveys.com/S/4C0762663DAC3363>

STM pyytää hyvinvointialuetta koordinoimaan selvitykseen vastaamisen ja toimittamaan yhden koordinoitun vastauksen.

Aikataulut

Hyvinvointialueen tulee toimittaa selvitys viimeistään 3.5.2024 STM:lle ja THL:lle, jotka hyödyntävät selvitystä laatiessaan omia asiakirjojaan (mm. järjestämislain 30 § ja 31 §:n mukaisesti). Selvitykset toimitetaan kirjaamoihin: kirjaamo.stm@gov.fi ja kirjaamo@thl.fi. otsikolla "Hyvinvointialueen selvitys / X-alueen nimi / VN/6144/2024".

Hyvinvointialueen on julkaistava asiakirja omilla nettisivuillaan syyskuuhun 2024 mennessä.

Selvityksen sisältö

Selvityksen tulee sisältää hyvinvointialueen arvioita oheisessa Webropol-kyselyssä luetelluista teemoista (itsearvio). Syksyn 2024 neuvottelujen ja STM:n lakisäätöisen selvityksen kannalta on tärkeää, että selvityksessä todetaan hyvinvointialueen palvelujen ja talouden tilan kannalta keskeisimmät huomioidut. Lisäksi tulee kuvata tilanteita, joiden perusteella palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa tai palvelutuotannon ohjauksessa on ongelmia aiheuttavia puutteita. Näiden puutteiden korjaamiseksi tehdyt tai suunnitellut toiminnot ja talouden kannalta merkittävimmät toimenpiteet tulee yksilöidä. Hyvinvointialueen valmisteleminen vastausten tulee perustua nykytietoon ja erityisesti sen perusteella tehtyihin ennusteisiin tulevasta. Tulevaisuutta koskevissa kysymyksissä tulee ensisijaisesti arvioida vuotta 2025 ja tarvittaessa vuosia 2026-2028.

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024
VN/6144/2024-STM-1**Liitteet**

- Liite 1 Webropol-kysely: Hyvinvointialueen selvitys
- Liite 2 Toimeksiannon lainsäädännöllinen tausta
- Liite 3 Yhdenvertaisuuden määritelmä
- Liite 4 Muu tausta-aineisto

Jakelu

Hyvinvointialueet/kirjaamo

Tiedoksi

- STM/Kansliapäällikkö
- STM/Osastot
- Valtiosihteeri
- Erityisavustajat
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Valvira
- Aluehallintovirastot/POL johtajat
- SM/Pelastusosasto
- VM/KAO
- VM/BO
- VM/Hyvinvointialueiden ohjausosasto
- Hyvinvointialuejohtajat

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024
VN/6144/2024-STM-1**LIITE 1****Hyvinvointialueen selvitys**

Tämä on hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän vuosittainen selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon ja hyvinvointialueen talouden tilasta (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021: 29 §:n 2 momentti). Tässä kyselyssä hyvinvointialueella tarkoitetaan myös Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää. Selvitys tarvitaan syksyn 2024 hyvinvointialueneuvotteluja, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntija-arvioita, sekä STM:n vuosittaista selvitystä varten.

Tämä selvitys tulee toimittaa sosiaali- ja terveysministeriön (kirjaamo.stm@gov.fi) sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamoihin (kirjaamo@thl.fi) viimeistään 3.5.2024 klo 16.15. Webropol-lomakkeelle täytetyt vastaukset tulee tulostaa pdf-muodossa ja toimittaa allekirjoitetun päätösasiakirjan liitteenä. Webropol-kysely sisältää 2 osaa, ja yhteensä 28 kysymystä. STM pyytää hyvinvointialuetta koordinoimaan selvitykseen vastaamisen ja toimittamaan yhden koordinoitun vastauksen. Kyselyn voi halutessaan tallentaa keskeneräisenä ja jatkaa täyttämistä myöhemmin "tallenna ja jatka myöhemmin" painikkeesta.

Mikäli johonkin alla olevaan kysymykseen löytyy täsmentävää tietoa hyvinvointialueen virallisista asiakirjoista, vastauksen perään voi kirjata ao. kohdan sekä kirjata toimielimen päätöksen ja pykälänumeron päivämäärineen.

Täytetyn kyselyn yhteenvetosivu (pdf) tulee ladata ja lähettää em. kirjaamoihin. Tarkempi ohjeistus löytyy kyselyn lopusta.

Lisätietoja tarvittaessa antaa Petra Kokko, petra.kokko@gov.fi.

Yhteyshenkilön tiedot

Hyvinvointialue

Titteli

Nimi

Puhelinnumero

Sähköposti

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024
VN/6144/2024-STM-1

Osa I: Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon ja hyvinvointialueen talouden tila sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tavoitteiden täytyminen

Selvityksen ensimmäinen osa noudattaa valtakunnallisiin tavoitteisiin perustuvaa rakennetta, jota edellytetään myös järjestämislain 30 §:n mukaisilta asiakirjoilta (ks. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2023–2026: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165405>):

- Yhdenvertaisuus (mm. saatavuus, jatkuvuus, yhteensovittaminen ja henkilöstö);
- Kustannusvaikuttavuus (mm. talous ja vaikuttavuus);
- Yhteistyö (mm. yhdyspinnat ja valmiusasiat) sekä
- Tieto (mm. TKIO, tiedonhallinta ja digitalisaatio).

Yhdenvertaisuus-päätavoitteen alla on kaksi tavoitetta:

Alatavoite: Selkeä palvelujärjestelmä, palveluverkko ja palveluohjaus lisäävät peruspalvelujen saatavuutta, jatkuvuutta ja yhteensovittamista

Mitä sosiaali- ja terveydenhuollon fyysisen palveluverkon muutoksia on tapahtumassa vuoden 2024 loppuun mennessä teidän hyvinvointialueellanne?

Onko hyvinvointialueellanne käytössä digitaalinen sosiaali- ja terveyskeskus (ns. digisotekeskus), johon digitaalisen asioinnin palvelut on keskitetty?

Digitaalisessa sosiaali- ja terveyskeskuksessa asioidaan käyttämällä digitaalista asiointikanavaa ja / tai sähköistä alustaa. Digisotekeskuksella voidaan tarkoittaa esimerkiksi sosiaali- ja terveyskeskusta, joka toimii verkossa. Asiakas / potilas saa palvelua / hoitoa etänä esim. kotoa käsin eikä asiointi vaadi asiakkaan / potilaan asioimista fyysisessä toimipisteessä.

Kyllä, käytössä koko hyvinvointialueella
Osittain, digisotekeskuksen palvelut ovat käytössä osassa hyvinvointialueen kunnista
Suunnitteilla
Ei ole käytössä

Kuvaa millainen digisotekeskus on tällä hetkellä:
Mikäli vastasit kysymykseen 2 "kyllä" tai "osittain", vastaa myös tähän kysymykseen.

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024
VN/6144/2024-STM-1

Kuvaa, miten yhteydenotto tapahtuu:

Mikäli vastasit kysymykseen 2 "kyllä" tai "osittain", vastaa myös tähän kysymykseen.

Kuvaa, millaisia palveluja on saatavilla:

Mikäli vastasit kysymykseen 2 "kyllä" tai "osittain", vastaa myös tähän kysymykseen.

Kuvaa, ketä ammattilaisia digisotekeskuksessa työskentelee:

Mikäli vastasit kysymykseen 2 "kyllä" tai "osittain", vastaa myös tähän kysymykseen.

Miten digitaalisten palvelujen kehittämisessä huomioidaan riittävä tuki asukkaille, joille digitaalisten ratkaisujen käyttäminen on vaikeampaa?

Miten digitaalisten palvelujen kehittämisessä huomioidaan riittävä tuki sote-ammattilaisille?

Onko hyvinvointialueella käytössä liikkuvia palveluja perusterveydenhuollon vastaanottopalveluiden ja suun terveydenhuollon tuottamiseksi?

Kyllä. Mitä palveluja tuotetaan liikkuvana palveluna?

Suunnitteilla. Mitä palveluja suunnitellaan liikkuvana palveluna?

Ei ole käytössä

Onko hyvinvointialueella käytössä liikkuvia palveluja sosiaalipalveluiden tuottamiseksi?

Kyllä. Mitä palveluja tuotetaan liikkuvana palveluna?

Suunnitteilla. Mitä palveluja suunnitellaan liikkuvana palveluna?

Ei ole käytössä

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024
VN/6144/2024-STM-1

Alatavoite: Sote-henkilöstön riittävyyden, saatavuuden ja pysyvyyden varmistamiseen on luotu edellytykset

Mitkä ovat keskeiset toimenpiteet, joita alue on tunnistanut, suunnitellut sekä toimeenpannut vuokratyön käytön vähentämiseksi?

Onko alue tehnyt yhteistyötä muiden alueiden kanssa henkilöstön saatavuuden eteen (kuten henkilöstön yhteiskäyttö, rekrytointiyhteistyö)?

Kustannusvaikuttavuus-päätavoitteen alla on kaksi tavoitetta:

Alatavoite: Toiminta on taloudellisesti kestävä ja kustannusten kasvua hidastetaan suhteessa palveluntarpeen kasvuun

Tarveperustaisen rahoituksen riittävyys palvelujen järjestämiseen:

Arvioi asteikolla 1-4, jossa 1 = riittämätön, 2 = todennäköisesti riittämätön, 3 = jokseenkin riittävä, 4 = riittävä.

Taloussuunnitelmakaudella: 1 – 2 – 3 – 4

Pidemmällä aikavälillä: 1 – 2 – 3 – 4

Mitä uusia investointeja tai investointia vastaavia sopimuksia on odotettavissa joulukuussa 2024 toimitettavassa investointisuunnitelmassa 2026-2029, joista ei ole ollut kirjauksia aiemmin ministeriöihin toimitetuissa investointeja koskevissa materiaaleissa?

Kysymys on lakisääteinen velvoite: 29 § 2 mom.

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024
VN/6144/2024-STM-1

Arvioikaa asiakasmäärien perusteella seuraavien palvelujen järjestämistavat vastaushetkellä (oma tuotanto, ostopalvelu, palveluseteli): läkkäiden ympärivuorokautiset asumispalvelut % kaikista asiakkaista

Arvioikaa asiakasmäärien perusteella seuraavien palvelujen järjestämistavat vastaushetkellä (oma tuotanto, ostopalvelu, palveluseteli): läkkäiden kotihoito % kaikista asiakkaista

Arvioikaa asiakasmäärien perusteella seuraavien palvelujen järjestämistavat vastaushetkellä (oma tuotanto, ostopalvelu, palveluseteli): Vammaisten ympärivuorokautiset asumispalvelut % kaikista asiakkaista

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024
VN/6144/2024-STM-1

Arvioikaa asiakasmäärien perusteella seuraavien palvelujen järjestämistavat vastaushetkellä (oma tuotanto, ostopalvelu, palveluseteli): Mielenterveyskuntoutujien ympärivuorokautiset asumispalvelut
% kaikista asiakkaista

Arvioikaa asiakasmäärien perusteella seuraavien palvelujen järjestämistavat vastaushetkellä (oma tuotanto, ostopalvelu, palveluseteli): Päihdekuntoutujien ympärivuorokautiset asumispalvelut
% kaikista asiakkaista

Arvioikaa asiakasmäärien perusteella seuraavien palvelujen järjestämistavat vastaushetkellä (oma tuotanto, ostopalvelu, palveluseteli): Lastensuojelun laitoshoido
% kaikista asiakkaista

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024
VN/6144/2024-STM-1

**Arvioika asiakasmäärien perusteella seuraavien palvelujen järjestämistavat vastaushetkellä (oma tuotanto, ostopalvelu, palveluseteli): Lastensuojelun perhehoito
% kaikista asiakkaista**

Mikä on alueen arvion mukaan riittävä oma tuotanto edellä mainittujen palvelujen järjestämiselle ja onko tavoitetaso oman tuotannon osuudelle päätetty?

Miten resurssien allokoinnissa on huomioitu painopisteen siirto perustasolle jo talousarvioprosessissa?

Alatavoite: Toiminnan ohjauksessa ja johtamisessa painotetaan vaikuttavuusperustaisuutta

Mitä toimenpiteitä vaikuttavuusperustaisuuden edistämiseksi on meneillään alueellanne?
Kirjatkaa kaikki sellaiset toimenpiteet, jotka eivät sisälly Suomen Kestävän Kasvun –ohjelman vaikuttavuuspilotteihin sekä vaikuttavuustutkimuksen osaamista vahvistaviin kehittämishankkeisiin.

Yhteistyö-päätavoitteen alla on kaksi tavoitetta:

Alatavoite: Hyvinvointialueiden ja kuntien sekä muiden toimijoiden välillä on toimivat yhteistyörakenteet, joissa painottuu ennaltaehkäisy

Miten lakisääteiset hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävät tehtävät* on järjestetty ja minkälaiset resurssit niihin alueella on varattu?

*Mm. alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ja vuosittaiset hyte-neuvottelut

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024

VN/6144/2024-STM-1

Miten yhdyspintatyö on organisoitu ja resursoitu?

Esim. asumiseen, työllisyyteen, kasvatukseen, opetukseen ja kotoutumiseen liittyvä yhdyspintatyö.

Millaisia tulostavoitteita hyvinvointialue on kuntien kanssa sopinut väestön hyvinvointia ja terveyttä koskien, ja miten tulostavoitteita seurataan?

Mukaan lukien väestöryhmien välisten terveysterojen kaventaminen.

Millaisia vaikuttavuustavoitteita hyvinvointialueellanne on asetettu YTA-alueen yhteistyölle (sote-palvelut ja tukipalvelut)?**Miten hyvinvointialueen ja alueen muiden aluekehitystoimijoiden yhteistyötä on organisoitu alueen elinvoiman vahvistamisessa?****Alatavoite: Joustava ja kriisinkestävä palvelujärjestelmä turvaa väestön terveyttä, hyvinvointia ja riittävää toimeentuloa koko maassa**

Ei kysymyksiä.

Tieto-päätavoitteen alla on kaksi tavoitetta:**Alatavoite: Palvelujärjestelmään sekä perusterveyden- ja sosiaalihuollon palveluihin liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta vahvistuu****Millaisia toimia hyvinvointialue on luonut tai luomassa vahvistaakseen painotetusti perusterveyden- ja sosiaalihuollon palveluiden tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa?**

Erittele 5 tärkeintä.

Millaisia suunnitelmia ja toimia hyvinvointialueella ja yhteistyöalueella on tutkimus,

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024
VN/6144/2024-STM-1**kehittäminen, koulutus, osaaminen ja innovaatio –toimintojen ja niihin liittyvien yhteistyörakenteiden vahvistamiseksi?**

Erittele 5 tärkeintä.

Alatavoite: Kansallisesti ja yhteistyöalueittain suunniteltu tiedonhallinta ja digitalisaatio tukevat tavoitteiden saavuttamista ja asukaslähtöistä toiminnan uudistamista**Minkä tietojärjestelmien osalta olette sopineet muiden samaan yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden kanssa suunnitelmasta niiden hankkimiseksi ja käyttöönottamiseksi yhteistyössä?**

Valtioneuvoston vahvistamissa valtakunnallisissa tavoitteissa edellytetään, että yhteistyöalueet laativat osana yhteistyöaluesopimustaan yhteisen suunnitelman siitä, miten tietojärjestelmien uudistamisen edellyttämät hankinnat ja käyttöönotot toteutetaan yhteistyössä. Lisäksi valtioneuvosto on asettanut tavoitteeksi, että pitkällä aikavälillä laaja-alaiset tietojärjestelmät hankitaan yhteistyöaluetasoisesti.

Tunnistatteko jotain ongelmia tai haasteita, jotka vaikeuttavat sopimista yhteistyöaluetasoisista tietojärjestelmähankinnoista? Mitä nämä haasteet ovat?**Miten suuri merkitys digitaalisilla palveluilla on osana hyvinvointialueenne palvelustrategiaa? Arvioikaa asteikolla 1-10 (1 = ei merkitystä, 10 = erittäin suuri merkitys).**

Arvio merkittävydestä: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Digiturvan kokonaiskuvapalvelu

Tämän hyvinvointialueen selvityksen osana pyydämme teitä erikseen vastaamaan Digi- ja väestötietoviraston Digiturvan kokonaiskuvapalvelu –kyselyyn, joka toteutetaan Kokonaiskuvapalvelussa. Kysely löytyy suomi.fi palveluhallinnasta: <https://palveluhallinta.suomi.fi/fi>

Kokonaiskuvapalvelu näkyy niille käyttäjille, joille organisaatio on antanut palveluun oikeudet. Palveluhallinnasta löytyy myös Digiriskienhallinnan palvelu ja Julkri-palvelu. Täältä löytyy ohjeita palvelun käyttöönottoon niille organisaatioille, jotka eivät ole vielä ottaneet ko. palveluita käyttöön: <https://dvv.fi/digiturvan-tietopalvelut>.

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024

VN/6144/2024-STM-1

Digiturvan kokonaiskuvapalvelun tavoitteena on tarjota työkalu organisaatioille digitaalisen turvallisuuden kokonaiskuvan seurantaan varten.

Huomaattehan, että kyselyyn toivotaan vastauksia, tietojen päivitystä tai vähintään kyselyn uudelleen tallentamista maaliskuun aikana, jotta tulokset nousevat uuteen raporttiin.

Lisätietoja Digiturvan kokonaiskuvapalvelusta ja kyselyyn vastaamisesta saa osoitteesta digiturva@dvv.fi

Osa II: Hyvinvointialueille annetut toimenpidesuosituks¹ ja hyvinvointialueiden strategiset tavoitteet

Mihin toimenpiteisiin hyvinvointialue on ryhtynyt sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön järjestämislain 24 §:ssä tarkoitetuissa vuosittaisissa neuvotteluissa annettujen toimenpidesuosituksien toteuttamiseksi?

Miten hyvinvointialueenne strategiset tavoitteet ja toimenpiteet ovat toteutuneet?

Mitä muuta haluatte tuoda esille ja valtioneuvostolle tiedoksi koskien hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistehtävää?

Liitetiedostojen maksimimäärä 10, yksittäisen tiedoston maksimikoko 20 Mt.

Tämä selvitys tulee toimittaa sosiaali- ja terveysministeriön (kirjaamo.stm@gov.fi) sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamoihin (kirjaamo@thl.fi) viimeistään 3.5.2024 klo 16.15. Webropol-lomakkeelle täytetyt vastaukset tulee tulostaa pdf-muodossa ja toimittaa allekirjoitetun päätösasiakirjan liitteenä.

Lähetä-painikkeen jälkeen avautuu vastausten yhteenvetosivu, joka tulee lähettää em. kirjaamoihin allekirjoitetun päätösasiakirjan liitteenä. Yhteenvetosivulla on mahdollista myös muokata vastauksia.

Lisätietoja tarvittaessa antaa sisällöllisissä kysymyksissä Petra Kokko, petra.kokko@gov.fi ja teknisissä kysymyksissä Tinja Toivonen, tinja.toivonen@gov.fi.

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024

VN/6144/2024-STM-1

LIITE 2 Toimeksiannon lainsäädännöllinen tausta

Suomessa toimii 21 hyvinvointialuetta, jotka vastaavat lakisääteisen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden järjestämisestä. Hyvinvointialueiden lisäksi Helsingin kaupunki vastaa jatkossakin sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä pelastustoimesta. HUS-yhtymällä on erikseen säädetty terveydenhuoltoa koskeva järjestämisvastuu Uudenmaan alueella (5 §; laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla 615/2021, jäljempänä *Uusimaalaki*). Tässä asiakirjassa ja sen liitteissä termi *Hyvinvointialue* kattaa myös Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa hyvinvointialueiden ohjauksesta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, jäljempänä *järjestämislaki*) ja Uusimaalaissa todetun mukaisesti.

Järjestämislain 24 §:n mukaan STM neuvottelee vuosittain hyvinvointialueen kanssa järjestämisvastuuseen kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien toteuttamisesta. Seuraavat neuvottelut pidetään syksyllä 2024. Neuvottelujen tietopohja muodostuu erityisesti järjestämislain 29 §:n, 30 §:n ja 31 §:n mukaisista asiakirjoista.

Järjestämislain 29 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen on seurattava alueensa väestön hyvinvointia ja terveyttä väestöryhmittäin, järjestämänsä sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetta, saatavuutta, laatua, vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta, asiakkaiden palvelujen yhteensovittamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia ja tuottavuutta. Hyvinvointialueen on verrattava tätä tietoa vastaavaan muihin hyvinvointialueisiin koskevaan tietoon. Hyvinvointialueen on hyödynnettävä edellä mainittua tietoa järjestämisvastuullaan olevan sosiaali- ja terveydenhuollon tietojohdattamisessa toiminnan, tuotannon ja talouden ohjauksen, johtamisen ja päätöksenteon tukena.

Järjestämislain 29 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueen on laadittava 1 momentissa tarkoitetun tiedon perusteella vuosittain selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon ja hyvinvointialueen talouden tilasta. Selvityksessä on kuvattava ja arvioitava, miten 22 §:ssä tarkoitetut sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet, sekä mahdolliset sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön 24 §:ssä tarkoitetuissa vuosittaisissa neuvotteluissa mahdollisesti antamat toimenpidesuositukset on otettu huomioon hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä. Lisäksi selvityksessä on kuvattava ja arvioitava hyvinvointialueen strategia tavoitetta ja niitä tukevia toimenpiteitä sekä tavoitteiden toteutumista.

Järjestämislain 29 §:n mukaiseen selvitykseen on sisällytettävä hyvinvointialueen alustava esitys hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021, jäljempänä *hyvinvointialuelaki*) 16 §:ssä tarkoitetuksi investointisuunnitelmaksi. Hyvinvointialuelain 16 §:n mukaan investointisuunnitelma laaditaan seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista hyvinvointialuekonsernin investoinneista ja niiden rahoituksesta. Investointisuunnitelman tulee sisältää tiedot investoinneista ja investointia vastaavista sopimuksista. Lisäksi sen tulee sisältää tiedot hyvinvointialueen toimitilojen ja kiinteistöjen sekä muiden pitkävaikutteisten hyödykkeiden suunnitelluista luovutuksista. Investointisuunnitelma ei saa olla ristiriidassa hyvinvointialuelain 15 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueen lainanottovaltuuden kanssa.

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024

VN/6144/2024-STM-1

LIITE 3 Yhdenvertaisuuden määritelmä

Yhdenvertaisuus määritellään tilaksi, jossa ihmiset eivät ole tarkasteltavan tavoitteen tai toiminnan suhteen keskenään eriarvoisessa asemassa ilman hyväksyttävää perustetta. Yhdenvertaisuutta tarkastellaan sosiaali- ja terveyspalvelujen kontekstissa erityisesti iän, sukupuolen, sukupuoli-identiteetin, seksuaalisen suuntautumisen, perhesuhteiden, asuinpaikan, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, vammaisuuden, terveydentilan, toimintarajoitteisuuden ja sosioekonomisen aseman kautta. Viranomaisella on lakisääteinen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta toiminnassaan. Suomen perustuslain mukaisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäjän tulee turvata kaikille riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Palveluiden järjestäjän tulee edistää tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumista sekä ehkäistä syrjintää. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan tässä yhdenvertaisuuslain tarkoittaman yhdenvertaisuuden lisäksi (perustuslain 6 § mukaisesti) myös sukupuolten tasa-arvoa

Yhdenvertaisuuden edistämällä tarkoitetaan viranomaisen toimenpiteitä, joilla tämä edistää ja arvioi suunnitelmallisesti yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan. Palveluissa tarvitaan osaamista yhdenvertaisuudesta ja palveluiden yhdenvertaisuus tulee varmistaa, jotta asiakkailla on yhtäläiset mahdollisuudet käyttää palveluita. Yhdenvertaisuusosaaminen tarkoittaa monipuolista tietopohjaa ihmisten välisestä eriarvoisuudesta, sen syistä ja mekanismeista sekä toimivia työkaluja sen purkamiseen. Tässä konkreettisina keinoina toimivat lakisääteiset suunnitelmat, etenkin hyvinvointikertomus ja organisaation toimintaa koskevat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, sekä päätöksenteon yhteydessä tehtävä ihmisiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarviointi eri väestöryhmien ja risteävien tekijöiden osalta.

Lähteet:

- Hyvärinen et al. Sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisuuden käsitteet. Versio 2.0. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2019.
- Soronen S, Siukola R. Toteutuuko yhdenvertaisuus uusissa alueellisissa rakenteissa? THL Blogi, 3.11.2022
- Stenman K. Yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen hyvinvointialueilla. Yhdenvertaisuusvaltuutetun kirje hyvinvointialueille. 16.12.2022.
- <http://www.yhdenvertaisuus.fi/>
- <http://yhdenvertaisuus.finlex.fi/>
- [Laki yhdenvertaisuuslain muuttamisesta 1192/2022 - FINLEX®](#) Yhdenvertaisuuslaki muuttuu 1.6.2023 mm. siten että häirintä voi kohdistua yksilön lisäksi myös ihmisryhmään.

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024

VN/6144/2024-STM-1

LIITE 4 Muu tausta-aineisto: henkilöstön ja oman palvelutuotannon riittävyyden arviointi

HE 241/2020 (s.731) mukaan yksi järjestämislain 24 §:n mukaisissa neuvotteluissa käsiteltävä asiakokonaisuus on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteuttamisen edellyttämä riittävä henkilöstö, osaaminen, toimintakyky, valmius ja oma palvelutuotanto. Hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluu tuottamistavasta päättäminen sekä tuottamisen valvonta ja ohjaus. Järjestämisvastuu itsessään ei määritä sitä, miten palvelut pitää tuottaa. Tuotantotavasta päättäminen osana järjestämisvastuun hoitamista käsittää hyvinvointialueen tekemät päätökset siitä, tuotetaanko palvelu itse tai hyvinvointialueiden yhteistoimintana, vai hankitaanko se sopimusten perusteella yksityisiltä palveluntuottajilta, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavilta yrityksiltä tai kolmannelta sektorilta. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen hankkimisesta yksityiseltä palveluntuottajalta säädetään järjestämislain 3 luvussa. Neuvotteluissa ministeriöt ja hyvinvointialue arvioivat yhdessä, onko hyvinvointialueen päättämä oman palvelutuotannon osuus suhteessa ostopalvelusopimusten perusteella hankittuun osuuteen kokonaistarkastelun perusteella riittävä hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteuttamiseksi. Yksittäisiä hankintoja ei tarkastella, paitsi jos niiden arvellaan vaarantavan hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutumisen. Ainakin ensimmäisissä neuvotteluissa arvioidaan myös, onko hyvinvointialue ilmoittanut sosiaali- ja terveysministeriölle kaikki voimaannanolain 29 §:n nojalla mitätöityvät ja irtisanottavat sille kunnilta ja kuntayhtymiltä siirtyneet sosiaali- ja terveydenhuollon ostopalvelusopimukset kyseisessä säännöksessä tarkoitetussa määräajassa. Lisäksi keskustellaan hyvinvointialueen aikeista muokata sille kunnilta ja kuntayhtymiltä siirtyneitä sosiaali- ja terveydenhuollon ostopalvelusopimuksia hyvinvointialueen järjestämisvastuun turvaamiseksi.

Riittävän oman palvelutuotannon lisäksi järjestämislain 8 §:n mukaan hyvinvointialueella tulee olla riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Neuvotteluissa arvioidaan, turvaavatko sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön sekä hallinnollisen ja muun henkilöstön määrää ja osaamista koskevat hyvinvointialueen strategiset ratkaisut järjestämisvastuun toteutumisen. Tähän arviointiin voidaan myös liittyä ylätason keskustelua vuokratyövoiman sen hetkisestä ja suunnitellusta käytöstä, josta säädetään lain 3 luvussa. Lisäksi arvioidaan hyvinvointialueen toimitiloja, toimintavälineitä ja muita toimintaedellytyksiä koskevia päätöksiä suhteessa järjestämisvastuun hoitamiseen. Neuvotteluissa keskustellaan erityisesti siitä, täyttääkö hyvinvointialueen valitsema tuotantorakenne kokonaisuutena tarkastellen järjestämislain 8 §:n ja 3 luvun edellytykset sekä pääseekö hyvinvointialue valitsemallaan tuotantorakenteella ja mahdollisesti siihen suunnittelemissaan muutoksilla valtakunnallisiin ja itse asettamiinsa sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteisiin. Hyvinvointialuetta kannustetaan 29 §:n mukaisesti seuraamaan ja arvioimaan omaa palvelutuotantoaan sekä vertailemaan sitä muiden hyvinvointialueiden ja palveluntuottajien palvelutuotantoon valitakseen järjestämisvastuunsa näkökulmasta parhaaksi katsomansa sekä alueelliset erityispiirteet ja lainsäädännön asettamat reunaehdot huomioivan palvelutuotantokokonaisuuden. Mikäli mainittujen säännösten edellytykset eivät kokonaistarkastelun perusteella täyty, neuvottelussa pyritään selvittämään syy tälle ja keskustellaan mahdollisista ratkaisuista tilanteen korjaamiseksi.

Ohjaavat ministeriöt perehtyvät hyvinvointialueen järjestämistä koskevien ratkaisujen ylätason tarkastelun lisäksi myös niiden yksityiskohtiin, kuten yksittäisiin ostopalvelusopimuksiin vain, jos hyvinvointialueen kykyä hoitaa järjestämisvastuunsa on syytä epäillä. Mikäli arvioidaan, että hyvinvointialueen omat toimet eivät riitä tilanteen korjaamiseen, koska sillä ei ole riittäviä edellytyksiä

STM/Ohjausosasto

VN/6144/2024

VN/6144/2024-STM-1

järjestämisvastuustaan huolehtimiseen pitkäaikaisista rakenteellisista ongelmista johtuen, sosiaali- ja terveysministeriön saattaa olla perusteltua tehdä 27 §:ssä tarkoitettu aloite hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistämiseksi. Mikäli hyvinvointialueen ongelmien arvioidaan ensisijaisesti johtuvan väliaikaisista haasteista, jotka olisivat korjattavissa lyhyen aikavälin lisärahoituksella, sosiaali- ja terveysministeriön saattaa olla perustellumpaa tehdä 28 §:ssä tarkoitettu aloite hyvinvointialueen lisärahoituksen myöntämisestä. Jossakin tilanteissa myös molempien aloitteiden tekeminen samanaikaisesti voi olla perusteltua.